

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE ONS JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr S. Greijdanus, Kampen; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen. Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406040 ten name van BUREAU „DE REFORMATIE” — GOES Telefoon 2424.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar. Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: Miljoenplan. — Bezwaarden over en onder de Synodocratie. III. — Uit de Schrift: Uitgestelde wanhoop vleit het hart. — Kerkelijk leven: Zelfstandig optreden in de politiek, IX; Theologische Hoogeschool: Onze meisjes en de Synodocratie; De zwarte lijst, III; Candidaats-examen. — Op en om 't kerkplein: Duur gekocht. — Populair Wetenschappelijke Schetsen: Om het hart der Reformatie, XVII. — Zending en Evangelisatie: Evangelisatie-congres. — Groninger Brieven. — Perschouw. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Millioenplan.

Ondergeteekenden, die één dezer dagen elkander ontmoetten, voelden zich gedrongen, zich tot het gereformeerde volk te richten met een advies betreffende een aangelegenheid, ten aanzien waarvan zij van onderscheiden kant naar hun oordeel gevraagd zijn. Zij hebben het oog op de van de leiding der Anti-Revolutionaire Partij uitgaande actie voor het tweede „miljoenplan”.

Op de herhaaldelijk hun gestelde vraag of zij kunnen adviseeren, aan de verwezenlijking van dit miljoenplan door financiële bijdragen in de huidige situatie mede te werken, meenen zij ontkennend te moeten antwoorden.

Om misverstand te voorkomen verklaren zij, dat dit afwijzend advies niet de opzettelijke opwekking involveert, bestaand contact met de A. R. Partij thans te verbreken. Zij spreken hun blijdschap er over uit, dat onlangs aan het einde van een conferentie te Utrecht de stoot gegeven is tot de oprichting van een werkomité, dat de bij velen levende bezwaren tegen de leiding en het publieke optreden der A. R. Partij in studie nemen wil, teneinde langs dezen weg te komen tot een duidelijker situatie-tekening, die immers één der eerste voorwaarden is voor een principiële positiebepaling daartegenover.

Aan den anderen kant evenwel realiseren zij zich, dat de actie voor „het miljoenplan” is ingezet, en wordt doorgevoerd, in een tijdstip, waarin ons christelijke leven in een ernstige crisis is geraakt. Hetgeen in de kerkelijke samenleving geschied is in de jaren 1944—1947 heeft, hoe men ook de dingen wendt of keert, de ernstigste gevolgen voor heel het christelijke leven. Want, gelijk de officiële stukken ten duidelijkste uitwijzen, de „vonnissen”, die van bepaalde kerkelijke vergaderingen in deze jaren zijn uitgegaan, hebben in hun consequenties bewust en openlijk zeer velen onzer uitgesloten uit het koninkrijk der hemelen. Hiermee is uitgesproken, dat zij in een christelijk samenlevingsverband juist in en om wat in principiële vragen hun actuele gehoorzaamheidsbetoon bleek, niet aanvaardbaar zijn. Daarnaast staat nu hun eigen overtuiging, dat hetgeen zij positief belijden en tegen kerkelijk machtsmisbruik gehandhaafd hebben, aan den principiële arbeid ter voortgaande reformatie van ons christelijke leven over heel de linie ten grondslag moet gelegd worden, ook al wordt de opzettelijke bespreking ervan in partijverband herhaaldelijk nadrukkelijk afgesneden.

En dit niet alleen.

Van onderscheiden zijde is — en naar de meening van ondergeteekenden was dit geenszins ten onrechte — gewezen op duidelijke symptomen van principiële achteruitgang, ja, van afval, die in de leiding der A. R. Partij aanwijsbaar zijn. Een handleiding, onlangs aan de A. R. Studieclubs ter zake van de „christelijke staatkunde” aangeboden, en door dr I.

A. Diepenhorst geschreven, is slechts één der symptomen van dezen principiële teruggang. Voordat nu ten overstaan van de officiële partij-instanties deze en dergelijke, deels lang bekende, materiele bezwaren nader konden worden in formule gebracht, en een duidelijke beslissing kon worden afgedwongen ter opklaring van de situatie, wordt een actie ingezet ter verkrijging van een kapitaal, waarvan de aanwending, tenzij een volkomen duidelijke positie-wijziging zou verkregen zijn, straks ook de opgroeiende jeugd zou helpen prijsgeven aan een voorlichting, die voor zeer vele belijders van Gods waarheid naar onze belijdenis-schriften onaanvaardbaar is, en deze jeugd met ons zou incorporeren in een grootscheepse organisatie en actie, welke van den tevoren door ons alleen als juist erkenden grondslag afgevoerd is.

Een gevaar, dat te meer urgent moet heeten, wanneer men bedenkt, dat ten aanzien van politieke, en sociale, en ook van deze fundeerende wetenschappelijke en universitaire samenwerking met andersdenkenden praktijken bestaan, en wenschen blijken te leven, welke ten eenenmale beslissend zijn in hun afwijken van den status quo, waaronder wij na dr A. Kuypers optreden hebben geleefd.

Hierom adviseeren ondergeteekenden, in de huidige situatie zich te onthouden van ondersteuning van bedoeld miljoenplan, zoolang niet op de hierboven slechts aangeduide en andere punten de noodige opheldering verkregen is.

F. A. DEN BOEFT.
E. TH. v. d. BORN.
R. H. BREMMER.
P. DEDDENS.
D. v. DIJK.
J. FRANCKE.
S. GREIJLDANUS.
B. HOLWERDA.
H. KNOOP.
C. H. LINDEBOOM.
K. SCHILDER.
C. VEENHOF.
G. VISÉ.
J. A. VINK.
A. ZIJLSTRA.

Andere bladen worden vriendelijk verzocht, deze verklaring over te nemen.

Bezwaarden over en onder de Synodocratie.

Van 1902 af tot September 1944 heeft de oude Wachter geleefd en gewerkt. Meermalen was het ongetwijfeld het meest gelezen kerkelijk orgaan. Steeds koerste het — al geschiedde dit nu eens met grooter dan weer met geringer stuurmanskunst — in dezelfde richting. Na het heengaan van den solledien Bos kwam de redactiestaf in de handen van den vromen en geleerden Doekes. Zoals vanzelf sprak, verscheen hij, evenals Ds Bos van na 1902, nooit op een Generale Synode. En eindelijk, als laatste, nam Ds Rietberg plaats in den redacteursstoel van den voor-oorlogischen Wachter.

Hoe de houding van „De Wachter” was in den aanvang van de kerkelijke crisis van de laatste tien jaren is bekend. Ds Rietberg voerde vlot zijn pen. Nimmer boog hij toen den nek onder Kuypersaansche heerschappij van-wat-voor-soort-ook. En naast hem werkte Ds Feenstra. Had hij niet als een der eersten den reformatorischen kijk op doop en verbond gepropageerd?

Maar nu is „De Wachter” „vrijgemaakt”!

En zéér, zéér velen van de Wachter-mannen eveneens. Was na jarenlang geconcentreerd Wachter-onderwijs iets anders te verwachten?

Wat nu?

Ja, er is een gereïncarneerde „Bazuin”. Daar schrijven ook allemaal „School”-mensen in. Maar noch Ds Rietberg, noch Ds Feenstra zitten in de redactie en ze hooren ook niet tot de medewerkers.

Niet gevraagd?

Geweigerd?

Hoe dit ook zij — het hoeft niet te verwonderen, dat de oude redacteuren van „De Wachter” niet op „De Bazuin” mogen of willen of kunnen blazen. Zeker, „De Bazuin” wil „liefde” voor de „school” onder de broeders opwekken. Ze doet daartoe trouw haar best. Maar als men een paar nummers gelezen heeft, merkt men het heel goed: het lukt niet erg, er zit geen „vuur” in. Het blad is een tikje zeurig en ook een beetje „would-be”. Van spontaneïteit is geen sprake. Het vónt niet!

Nu is dat „De Bazuin”-mannen niet kwalijk te nemen. Ik geloof dat ze wel beter willen, maar dat ze niet anders kunnen en mógen! Men voelt dat zoo aan, als men let op het comité dat in hun buurt werd opgericht tot steunverleening aan de nieuwe Theologische Hoogeschool in Kampen.

Wonderlijk is dat eigenlijk! Ja, vroeger was er ook wel zoo iets. Maar ja, toen waren er een massa mensen — men zegt: zelfs onder de Curatoren! — die de School liever vandaag dan morgen wilden opheffen. Zou dat nu misschien nog zoo zijn? Ja, het is wonderlijk! Natuurlijk moesten de met moederlijke liefde bezielden en vaderlijk krachtig beschermende curatoren (dat woord wil immers, overgezet zijnde, zeggen: verzorgers) de School zóó steunen, dat van zoo'n „extra steun” geen sprake hoefde te zijn. Ik geloof, dat, als ik curator was, ik me een beetje in mijn wiek geschoten zou voelen, als ik van zoo'n comité hoorde. Maar goed: het comité is opgericht en het heeft zich bij de Curatoren aangediend. Men heeft natuurlijk vriendelijk met elkaar gesproken, bedoelingen gewaardeerd, liefde geprezen, enz. Maar toch, — een kind merkt het — hélemaal boterde het niet. Na „indringende en langdurige” besprekingen heeft namelijk het Curatorium het volgende besluit genomen:

„Het Curatorium der Theologische Hoogeschool heeft met belangstelling kennis genomen van het initiatief der broeders van het bovenvermeld Comité, is zeer gevoelig voor de blijken van hun liefde voor de Hoogeschool, beveelt hun aan ernstig rekening te houden met de bezwaren, die in de curatorenvergadering met de comitésleden werden besproken, en zou gaarne zien, dat de broeders zich bij hun arbeid beperken tot zakelijke doeleinden, als de vermeerdering van het aantal studenten, eventueel de financiering van hun studie, het steun verlenen aan „De Bazuin”, enz.”.

Als men dit stukske overleest voelt men onmiddellijk: hier wringt wat. Dit is niet spontaan, niet enthousiast. Dit komt niet lijnrecht uit den grond van het hart. Er waren „bezwaren” bij de curatoren tegen de voorgenomen steunplannen. En de broeders hebben de boodschap meegekregen daar „ernstig” rekening mee te houden. Men zou bijna, ondeugend, willen vragen: zouden die mannenbroeders het gewaagd hebben om nu, nu dat gevaar — met vele andere — voorgoed bezworen scheen, toch nog weer

1) Er zijn steeds mannen geweest, aldus Ds Bos, die er „op uit waren, om de Theol. School te verzwakken”..... „Dat is een feit. Weten wij uit de geschiedenis der opleiding sedert 1886 tot en na 1892 daarvan niet genoeg? Was het niet altijd door het streven van die mannen, om de Theol. School weg te krijgen?” De Wachter van 6 Febr. 1906.

UIT DE SCHRIFT

DE UITGESTELDE WANHOOP VLEIT HET HART.

De koning Nebukadnézar maakte een beeld van goud. Dan. 3:1a.

De Bijbel zegt: de uitgestelde hoop krenkt het hart, maar de begeerte die komt is een boom des levens. De bedoeling is doorzichtig: indien wat gehoopt wordt uitblijft, lijdt het hart. Maar komt het begeerde goed ons in de handen, dan is het of wij van den levensboom gegeten hebben.

Misschien zou men het eerste deel van dit beken-de Schriftwoord ook mogen omkeeren. De uitgestelde hoop krenkt, maar de uitgestelde wanhoop vleit het hart. Is er geen diabolisch spreekwoord: après nous le déluge?

Van de realiteit der valsche zelfopbeuring vanwege het uitstellen van het gericht is de koning, die Daniël gevangen hield, een merkwaardig voorbeeld.

Want het begin van hoofdstuk 3 uit Daniëls profetie is nimmer los te maken van den inhoud van het tweede hoofdstuk. Daar is ons verhaald van dat beeld, waarvan de koning had gedroomd. Het beeld, waarvan het hoofd van goud was, en vervolgens de andere lichaamsdeelen van minder gehalte, totdat, heeltemaal onderaan, leem het laatste was. En dat leem was de overgang tot den ondergang, tot het — niets.

De droom was uitgelegd. Vóór de uitlegging kwam, had heel een stad, en heel een openbare „universiteit“ gebeeft, zóózeer had de koning erop gestaan, haarfijn te worden ingelicht aangaande den droom en zijn details. En zóó was de uitlegging geweest: dat goud den hoofd, dat was de koning zelf geweest. Het goud verbeelde al zijn pracht en kracht. Maar die andere lichaamsdeelen en die steeds minder precieuzere metalen, waaruit zij in afdalende reeks gebouwd waren, daaronder werden de na hem komende wereldrijken afgebeeld. En het laatste wereldrijk, dat in rechte hoogmoedslinie zich zou voegen in de reeks van wereldmachten, dat zou vergaan. Met zijn ondergang zou de gouden aanvangspronk tot niet gemaakt zijn. Geen opstijging naar den hemel, doch een nederdaling ter helle zou de toekomst van dat gouden hoofd zijn.

Ziehier de droomtekst en zijn uitleg. Over het gouden hoofd is het rouwkrup gehangen.

Maar nauwelijks is de koning van den schrik bekomen, of hij laat zijn gouden beeld zich maken. En ieder moet dat beeld aanbidden. Het goud mag niet onder het rouwkrup blijven, en de dreigende hellevaart niet de vereering van den totalitaire staat lamleggen. Het goud abstraheert zich van het leem, de schitterende aanvang weigert den naderenden ondergang te bekennen of zelfs in rekening te brengen. Laat ons blinken en glanzen en vrolijk zijn, en zeggen: de keizer is van goud, en hij is God.

En dit is nu de natuurlijke mensch, juist de vergulde. Hij houdt ten onder alle licht, ook de zoo tyranniek afgedwongen voorspelling van het naderende einde, dat meteen gericht zal wezen. Zijn goudglans wordt geabstraheerd, geïsoleerd, en tot idool gemaakt, gesublimeerd in 't teken van een gouden beeld. Het gedroomde beeld loopt uit in leem, het echte, dat de koning daarna maakte, is van top tot teen een beeld van 't fijnste goud. Zoo dient het eigen fabrikaat om 't goddelijke openbaringswoord uit de waken en de droomen weg te dringen.

Dat gouden beeld is de nieuwjaarspop, die het doodenmasker van den oudejaarsavond moet leeren vergeten.

Zóó leeft de koning en de slaaf, tenzij ze bij Asaf in de leer geweest zijn en op het einde merken.

K. S.

over het promotierecht te beginnen? Zouden ze zóó naïef en dom en recalcitrant zijn geweest? Het is bijna niet te gelooven. Ja, als dat zoo was, dan is het geen wonder, dat de curatoren en hoogleraren in hun hart heel erg en in hun woorden een béetje boos werden!

Hoe dit ook weer zij: de steun-biedende broeders mogen nu hun best doen om de school aan studenten, de studenten aan geld en „De Bazuin“ aan abonneementen te helpen. Ongetwijfeld een loffelijke bezigheid. Maar ik vraag: kan men nu dáárvoor in vuur raken?

En daar komt nóg wat bij! Er zijn onder de Schoolmannen geloof ik, óók nog wat bezwaarden. En wees in dat geval maar eens enthousiast vóór het huidige „nieuwe“ Kampen! Want waar men ook bezorgd over moet zijn in de gebonden Gereformeerde Kerken — niet hierover, dat de studenten van „de Oldestrate“ in Kampen niet gepokt en gemazeld zouden worden in de praecadviale theologie en de hiërarchische kerkregering! Althans — laat ik dit er aanstonds bijvoegen — wat het hun gegeven onderwijs betreft! Wat dat betreft is de zaak volkomen gezond! De geest van Lindeboom en Greijdanus, om er maar een paar te noemen, is daar werkelijk grondig verdwenen.

Hoe dit ook alles weer zij: er zijn nog Wachtermannen onder de synodocratie. En onder hen staan, krachtens hun anteceden, Ds Rietberg en Ds Feenstra vooraan. Het echte „Kampen“ zijn ze kwijt. Volkomen en voorgoed. En de gang van zaken in hun kerken is zóó geweest, als ze het in hun benauwdste nachten nimmer konden droomen. De meesten van hun oude medestanders zijn bovendien „vrijgemaakt“. Ze zijn nagenoeg de laatsten der Mohikanen onder de synodocratie.

Een geheel andere nuance onder bezwaarden vormt de breede phalanx dergenen, die gegrepen werden door de Wijsbegeerte der Wetsidee.

Ik wil eerlijk zeggen, dat mij, nu ik over hen in dit verband moet schrijven, een diepe weemoed vervult! Want de oprichtingstijd van die Vereeniging leeft in schitterenden glans in mijn herinnering.

Wat was het toen heerlijk!

Overal werkte Gods Geest.

Och neen, er gebeurde eigenlijk niets „bijzonders“. Alleen sprong voor heel velen de Schrift open! Het was alsof Gods liefdevolle hand het stof der Scholastiek en mystiek, piëtisme en allerlei ander subjectivisme en individualisme op zijn Woord had gehoopt, wegvaagde, zoodat het weer begon te klinken in klare klank en te lichten als een vuurtoren in een donkeren nacht.

Overal werkte de HEERE.

In Groningen verwekte God den onvergelykelijken Anko Scholtens. In zijn innigen omgang met de Schriften was voor hem gaan leven wat geloóven is: het directe steunen op en leven uit het woord van God. En hij verstond weer, dat Gods woord een beloftewoord, een genadewoord is, dat steeds actueel en direct door God wordt gesproken. Hij ontdekte toen als vanzelf dat een zelfonderzoek, dat zich tusschen het gelooven en de zekerheid des heils, tusschen het gelooven en Christus of diens woord inwringt, een onding is, dat en het geloof en het woord Gods denatureert en het leven des geloofs in den wortel aantast. Door zijn trouwen dienst zijn de oogen van velen in het Noorden opengegaan voor het reformatorische sola fide. En vooral de machtige stem van Douwe van Dijk droeg dezen ouden en altijd nieuwen schat in de harten van duizenden!

In Biggkerke werkte Janse rusteloos en in stilte. God opende zijn hart voor de concrete taal van de Heilige Schrift. Hij hoorde inderdaad den Heiligen Geest spreken midden in het leven en de worsteling — de „concrete situatie“ — zijner dagen: actueel, aan-grijpend, oordeelend, verlossend. Hij ontving in groote mate de gave van de onderscheiding der geesten. In één ruk, met een bonzend hart lezen we „Van de Rechvaardigen“ en we wisten het feilloos zeker: Ja, zoo spreekt de Schrift, zóó wil zij zijn verstaan. Met vaste hand schetste hij figuren als Karl Barth, Mussolini, Ghandi, Lenin, — eerder, scherper, raker en vooral: geestelijker dan iemand anders in Nederland.

En in Amsterdam préekte De Graaf! Van hem ging misschien meer en dieper invloed uit dan van een der Amsterdamsche professoren in de theologie. Hij préekte in en uit en over Gods verbond. Hij préekte de universele verlossing in Jezus Christus. Hij préekte het leven, het waarachtige leven, zooda dat in Christus mogelijk en werkelijk is geworden. Door zijn dienst wierp God inderdaad „vuur op de aarde“. We verslonden zijn preeken!

En dan was er Schilder. Wij, jongeren, volgden hem, in adembenemende spanning, als een gids, die ons in stomme verbazing liet staren in diepten van Gods openbaring, als waarvan we nimmer hadden gedroomd. Hij bracht — we ervoeren dat als een bevrijding — het hopeloos verstarde denken over kerk, verbond, gemeene gratie en cultuur weer met forsch greep op gang. Bovenal brandde hij het in onze geweten, in dat we in kerk en koninkrijk Gods leven in het klimaat van de Bergrede! Dat dus ons ja ja, en ons neen, neen moest zijn, omdat wat boven die uitgaat van den Satan is. Hij bezwoer ons, dat we de kerk van Christus en het kerkelijke woord weer ernstig zouden nemen. En — wat méér is — hij leefde ons dat vóór. Scherp. Recht op den man af. Nooit met een slag om den arm. Nooit met nevenbedoelingen. Wars van alle diplomatie en camouflage. Met al zijn liefde en haat, kennis en scherpzinnigheid, stond hij fel, brandend, hartstoechtelijk in het gespannen en bewogen leven van die dagen. Signaleerend, kritiseerend, electriseerend. En we wisten het: wat hij zegt is oer-gereformeerd. We geloofden Dooyeweerd, wanneer hij ons telkens weer verzekerde, dat Schiders werk voluit reformatorisch was!

En — last not least — spraken, leerden en schreven Vollenhoven en Dooyeweerd. Niemand, niemand van hen, die de jaren 1926 niet doorleefden, kan zich een voorstelling vormen van wat hun arbeid, speciaal voor de toenmalige studentengeneratie, beteekende.

We leefden toen in een tijd waarin het criticisme en relativisme in theologie en filosofie nog hoogtij vierden. De besten worstelden er tegen in, want ze voelden: het gaat voor de kerk en ons zelf om leven of dood! Maar ze konden er in hun werk, hun studie, niet tegenop. De leiders peilden het gevaar niet. Ze waren, geheel onbewust, dikwijls zelf geducht in de strikken van allerlei synthese met de ideeën van hun

doodsvijanden, verward geraakt. Een verlamdend defaitisme maakte zich van groote groepen meester. Geraffineerd psychologisme verwoestte in velen de kracht en de glans van het kinderlijk geloof. Historisme, zich concretiseerend in allerlei pluriformiteits-theorie, relativiseerde de majesteit van het woord en den ernst van de kerk. De ethicistische religiositeit van de N.C.S.V. infecteerde de geheele studentenwereld. Men schaamde zich bijna gereformeerd te zijn. We hebben toen bovendien een Saul-en-David-affaire beleefd! Het kon voorkomen, dat een groote massa V.U.-studenten in vuur raakte en demonstreerde voor het negativisme, dat de inzet was van het Geelkerken-conflict. Op een congres werd in die dagen onder auspiciën van een zich gereformeerd noemende studentenbeweging het levenswerk van Kuyper afgekraakt en Hartogiaansch idealisme uitgevent. Bovendien stootte toen reeds een opkomende geest van verburgelijking, verstarring en politiseerende wereldrijking in de leiding der Gereformeerde wereld fijne en scherpe geesten van zich af.

En midden in die crisis traden Vollenhoven en Dooyeweerd op. Wat moet het geweest zijn toen aan hun voeten te mogen zitten. Wij, Kamper studenten, „maakten“ hen van uit de verte „mee“. We grepen naar alles wat we van hen, mondeling of schriftelijk, te pakken konden krijgen. We hoorden hen en werden geheel voor hen gewonnen op de studentencongressen van Lunteren. Ik zal God altijd dankbaar zijn voor wat Hij daar aan ons heeft gegeven! Een nieuwe wereld ging voor ons open. Het nummer van Antirevolutionaire Staatskunde — het eerste van het jaar 1928, ik weet het uit het hoofd, — waarin Dooyeweerd de prolegomena van de Wijsbegeerte der Wetsidee voor het eerst publiceerde, staat nog stuk gelezen in mijn kast.

Wat was het alles wonderlijk, heerlijk, bevrijdend. We hadden niet begrip, angstig opgekeken naar een Gods Woord en Zijn Kerk intens vijandige wereld. We doorzagen haar niet. We doorleefden in benauwenis haar felle dreiging. We wisten in haar wirwar geen weg! En toen trok op eens een nevel op. Het schouwspel bleef aangrijpend ernstig, angstaanjagend, vol verholten en openbare vijandschap tegen God en Zijn Christus. Maar nu zagen en doorzagen we wie die vijand was en waar zijn zwakke plekken zaten. We aanschouwden de leugen in zijn werk, zijn systeem. We ontdekten daarbij in ontroering en vreugde niet maar alleen de mogelijkheid — die hadden Kuyper en Bavinck ons reeds getoond — maar ook de werkelijkheid van een waarlijk christelijke, schriftuurlijke filosofie. En we ervoeren welk een groote kracht en rijkdom zij vormde in de worsteling der geesten.

En toen zijn we aan 't werk gegaan, wij jongeren. We preekten en spraken en schreven wat we konden! We erkenden het als onze roeping dat, wat God ons had laten zien, aan zijn volk bekend te maken. Om dat te steunen in zijn strijd! Om het te werkelijke vijanden te toonen! Om het te verlossen van de verstikkende banden van scholastiek, mystiek, piëtisme en zooveel meer! We worstelden om het te leiden tot het blijde en overwinnende leven des geloofs.

Aan „macht“, „bezetten van posten“, „invloed“ — we dachten er niet aan! Aan gekonkel, geknoei, conspiratie — wat werd en wordt het ons vaak in de schoenen geschoven — hebben we ons, God weet het, nooit schuldig gemaakt. We waren wat dat betreft volkomen argeloos. We vonden het alleen een onzeggbaar wonderlijk voorrecht zóó den HEERE en zijn Woord te mogen kennen, de situatie van Kerk en wereld zóó scherp te mogen doorzien en dan dat alles te mogen doorgeven aan een dankbaar en dankend volk!

Het was wel zwaar de — ik zeg dat in vollen ernst — goddelooze polemiek van H. H. Kuyper c.s. te moeten verduren. Het was bitter door Hepp te worden gewond. En het was nog bitterder dat velen ben nog serieus namen! Maar: there was a job to be done! We wisten ons geroepen. En we baden om maar één ding: trouw te mogen zijn in onze roeping in de alles doordringende, geestelijke crisis, welke toen reeds een bijkans planetair karakter begon te vertoonen. Wat heeft het ons aangegrepen zoo vele eerlijke broeders in een scholastieke plunje, verlamd door allerlei subjectivistische invloeden hulpeloos te zien rondscharrelen in een schokkende wereld en een in haar grondvesten krakende en bewogen kerk.

Ja, wat was het toen heerlijk. Wat is er rijker dan in ware „gemeenschap“ Gods genadegaven te mogen ontvangen en verwaardigd te worden daarvan de „bedienaars“ te zijn „ieder in zijn eigen orde“.

Aan al deze dingen denk ik, nu ik over de mannen van de Wijsbegeerte-der-Wetsidee in hun kwaliteit van „bezwaarden“ moet schrijven.

Ze werden en waren en zijn dat op een geheel andere wijze dan de Wachtergroep. „Bien étonnés de nous trouver ensemble“, hebben ze over en weer dikwijls, innig gemeend, tegen elkaar gezegd. Toch begrepen ze elkaar wonder goed enkele jaren geleden. Leefde in de Wachtermannen vooral de traditie der Afscheiding, welke zich steeds tegen kuyperiaansche en aanverwante speculaties had verzet, in de menschen van de Wijsbegeerte der Wetsidee groeide dit verzet tengevolge van een doorbraak der calvijnsche

schriftu-
zoo kw-
wonderl-
hart-elij-
verheug-
Een gre-
evenwel-
waard z-
te bekij-
hoe wor-

En
predikt-
zorgvul-
bezwaa-
der twi-
strekten
vensboe-
voor he-
werden
dien des

KE
ZELFS
POLIT

In om-
kwestie
juist om
M. Mul-
staand a

De we-
den gele-
de kwes-
Arbeid a-
dacht. S-
men sta-
het in -
waarop
lijdenis.

Daarom
ongeveer
ingezond-
ma, wa-
gen, dan
d. A. v-
bruikbaar
schrift“
werd af-

We ge-
„Uit E-
— „dat
niet het
— in de
voor de
de GEB-
aangedu-
oordeell-
En ve-
„Het
zichzelf
zing van
die men
behoort

U ziet
van Pro-
men, m-
Gevolg
kwestie
spreken

„Het
is naar
heid, die
christelij
moeten

Waar-
baar wo-
scheid t-
schap er

Tijdens
de redac-
verder
lijkheid
thianism
d. A., bi

Men li-
„De b-
om er w-
medisch-
Het is
zegt, dat
lijdenisse
Vrije Un-
niet voe-

verlammend de-
oeven meester.
e in velen de
t geloof. Histo-
pluriformiteits-
het woord en
che religioziteit
de studentenwe-
ormeerd te zijn.
n-David-affaire
a groote massa
onstreefde voor
in het Geelker-
die dagen on-
neerd noemende
an Kuyper af-
uitgevent. Bo-
ende geest van
eerende verwe-
meerde wereld

Vollenhove en
t zijn toen aan
nper studenten.
ne". We grepen
of schriftelijk,
hen en werden
ntencongressen
r zijn voor wat
nieuwe wereld
Antirevolutio-
st jaar 1928, ik
Dooyeweerd de
Wetsidee voor
gelezen in mijn

lijk, bevrijdend.
opgekeken naar
i vijandige we-
releefden in be-
en in haar wir-
een nevel op
stlig, angstaan-
dschap tegen
en doorzagen
wakke plekken
zijn werk, zijn
ontroering en
eid — die had-
— maar ook
stelijke, schrift-
velk een groote
worsteling der

1. wij jongeren.
wat we kon-
g dat, wat God
tend te maken.
het de werke-
rlossen van de
mystiek, piëti-
n het te leiden
des geloofs.
". „invloed" —
l, geknoel, con-
ns vaak in de
God weet het,
at dat betreft
een een onzeg-
EERE en zijn
van Kerk en
n dan dat alles
ar en dankend

in volen ernst
H. Kuyper e.s.
door Hepp te
rder dat velen
was a job to
i we baden om
n onze roeping
e crisis, welke
akter begon te
repen zoo vele
blunje, verlamd
n hulpeloos te
wereld en een
vogen kerk.
er rijker dan in
ven te mogen
laarvan de „be-
orde".

ver de mannen
hun kwaliteit

een geheel an-
len étonnés de
r en weer dik-
zegd. Toch be-
jaren geleden.
de traditie der
kuyperiaansche
st, in de men-
lee groeide dit
der calvijnische

schriftuurlijkheid ook in het wijsgeerige denken. En
zoo kwamen de Afgescheidenen en Vollenhovia-
wonderlijk dicht bij elkaar. En de ontmoeting was
hart-elijk. Ik heb het zelf beleefd en me er innig over
verheugd. Er was geen zweem van berekening bij.
Een groot deel der Wijsbegeerte-der-Wetsidee-ers is
evenwel „bezwaard" gebleven. Het zal de moeite
waard zijn ook deze bezwaardheid wat van naderbij
te bekijken. We vragen vanzelf: hoe is ze ontstaan;
hoe wordt ze doorleefd; welke perspectieven heeft ze?

En tenslotte is er de gesloten colonne der friesche
predikanten. Het was een formatie stoottroepen —
zorgvuldig blijvend binnen de demarcatie-lijn van het
bezwaarden-territoire! Maar ze waren daarbinnen zon-
der twijfel de matadors. Toen anderen de wapens
strekten en de bezwaardheid pro-memorie in hun le-
vensboek opnamen, bleven zij doorvechten. Gelukkig
voor hen is hun colonne zeer gedund! Velen hunner
werden uit den staat van bezwaardheid bevorderd tot
dien der vrijheid! Quis non gaudet? C. V.

KERKELUK LEVEN

ZELFSTANDIG OPTREDEN IN DE
POLITIEK? IX.

In ons vorig nummer schreven we iets over de
kwestie van het „compromis". We wilden
juist onze bespreking vervolgen, toen we van drs H.
M. Mulder, leider van de Theol. Hoogeschool, onder-
staand artikel ontvingen:

HETGEEN GIJ HEBT, HOUDT DAT.

De wijze waarop het dagblad „Trouw" eenige maan-
den geleden¹⁾ in een artikel „School en Doorbraak"
de kwestie van de Chr. scholen en de Partij van den
Arbeid aan de orde stelde, trok terecht zeer de aan-
dacht. Spoedig bleek, dat het door „Trouw" inge-
nomen standpunt bij velen instemming vond, omdat men
het in overeenstemming achtte met den grondslag,
waarop onze Chr. scholen zijn gesteld, n.l. onze be-
lijdenis.

Daarom moest het wel verwondering wekken, dat
ongeveer een maand later²⁾ in een hoofdartikel een
ingezonden schrijven werd opgenomen van Prof. Okma,
waarin betoogd werd „dat wij niet kunnen zeg-
gen, dat zij (de leeraren) door toetreding tot de P. v.
d. A. voor het bijzonder onderwijs automatisch on-
bruikbaar zouden zijn geworden", en dat in het „Na-
schrift" van de redactie deze uitspraak niet ten volle
werd afgewezen.

We geven enkele citaten:
„Uit het vorenstaande blijkt", — aldus de redactie
— „dat wij de meening van Prof. Okma deelen, dat
niet het lidmaatschap van de P. v. d. A. zonder meer
— in den formeelen zin des woords dus — maatstaf
voor de al dan niet toelaatbaarheid moet zijn, maar
de GEBLEKEN principieele overtuiging, gelijk boven
aangeduid. Dit houdt uiteraard in, individueele be-
oordeeling der gevallen".

En verder:
„Het lidmaatschap van de P. v. d. A. (is) toch op
zichzelf reeds — zacht gezegd — een sterke aanwij-
zing van een algemeen principieel verkeerd inzicht,
die men ook in de schoolwereld, bij de beoordeeling
behoort te doen meetellen".

U ziet, de redactie doet haar best aan de woorden
van Prof. Okma de verderfelijke werking te ontnemen,
maar gaat formeel met zijn opvatting accoord. Gevolg
hiervan was, dat de redactie nogmaals op de
kwestie moest terugkomen³⁾, om nu duidelijk uit te
spreken:

„Het lidmaatschap van de Partij van den Arbeid
is naar ons gevoelen het merkteken van een gezind-
heid, die in strijd is met de grondslagen waarop een
christelijke opvoeding en een christelijk onderwijs
moeten berusten".

Waarom dit alles vermeld? Omdat reeds hier open-
baar wordt het streven van de redactie een onder-
scheid te aanvaarden tusschen een formeel lidmaat-
schap en den zakelijken inhoud daarvan.

Tijdens de afwezigheid van den hoofdredacteur gaat
de redactie in een artikel⁴⁾, geteekend met „a.i.",
verder op dezen weg, waardoor straks alle moge-
lijkheid van verweer tegen de gevaren van het Bar-
thianisme, zooals dat zich o.a. openbaart in de P. v.
d. A., bij voorbaat is afgesneden.

Men leze slechts:
„De belijdenisschriften zijn bedoeld noch geschikt,
om er wetenschap mee te bedrijven, om er juridische,
medische of chemische conclusies uit te trekken.
Het is dan ook een abuis wanneer Mr. Schmal
zegt, dat de Drie Formulieren van Eenigheid (de be-
lijdenisschriften) een bindende grondslag zijn voor de
Vrije Universiteit. Dit is alleen juist voor de theologie,
niet voor de andere faculteiten".

¹⁾ 22 Januari 1947.

²⁾ 20 Februari 1947.

³⁾ 17 Maart 1947.

⁴⁾ 10 Mei 1947.

DUUR GEKOCHT.

Picture Post van 3 Mei 1947 brengt belangrijk
nieuws in woord en beeld van den interkerkelijken
slag om Engeland, ondernomen om de 90 pct van het
Engelsche volk, dat niet meer kerkelijk meeleeft, te-
rug te brengen naar de kerk.

Het is een fotoreportage van de „Christian Com-
mandes", die tegen die onkerkelijkheid slag leveren.
De foto's zijn interessant.

Het begint in het interkerkelijk „hoofdkwartier".
Daar ziet men voor zich den Generalen Staf. Een
aantal predikanten „van verschillende kerkelijke de-
nominaties" zou Barkey Wolf zeggen.

Die Engelsche Reverends zien er nog écht pasto-
raal uit. Keurig in 't zwart, de boorden achterste-
voren. Als de krantenjongen op het Centraal-Station
er zoo eenje tegen kwam, dan zei hij vast: „Maas-
bode, Eerwaarde".

Die achterste-voren boorden brachten me aan het
denken. Zouden die dominees soms door een achter-
ste-voren-evangelie hun kerken hebben leeggeprekt
en leeggeluturgied? Wie weet..... Als je regelmatig
de Engelsche Radio hoort en het blad van de Church
of England leest.....

Maar ik zou van de foto's vertellen.
Net als in den echten oorlog krijgen we ook deze
geestelijke veldslagen in beeld. Documentatiefilm
noemen ze dat. Alleen met dit verschil, dat de Wo-
chenschau achter Berlijn gedraaid werd, toen het
front bij Bakoe lag en „Their's the Glory" grooten-
deels gedraaid werd, toen de rust de velden rondom
Arnhem weer kleurde.

Die oorlogsfilms waren net echt of bijna echt. De
reportage van den geestelijken slag om Engeland is
heelemaal echt.

Een straatprediking.....
Niets opvallends. Net als bij ons op het Amstel-
veld.

Dan een foto uit Poplar. U weet wel, het Poplar
van De Lax. Een dominee, in 't zwart, boord achter-
ste-voren, de pijp gewoon van voren naar achteren,
achter een toonbank. Voor de toonbank een oude
burgerjuffrouw. Op de toonbank leegte glazen. Model
bielglas. Om eerlijk te blijven: leeg..... Inhoud dus
van achteren naar voren gegaan. Andere „klienten"
wachten. De juffrouw haalt in dezen genadewinkel
een geestelijk advies. (Iets voor Ds van Dijk?)

Dan een kiekje, dat ons een kiekje geeft in een
„dancing hall".

Een juffrouw, die héél intiem — uitrustend van
haar laatste charleston (of danst men die niet meer?)
— met haar „heer" in een tweepersoons fauteuil zit,
neemt volgens het onderschrift „niet onvriendelijk,
maar ook niet enthousiast" een tractaatje in ont-
vangst.

De laatste foto toont ons een dominee, preekend
voor de sterren. Neen, geen collega van Franciscus

Even eerder werd in hetzelfde artikel gezegd:

„Wat hier wordt gezegd van de wetenschap, van
het Hooger Onderwijs, geldt evengoed van de opvoe-
ding, van het Lager Onderwijs".

Daarom moet de redactie van „Trouw" worden ver-
maand met het apostolische woord Openb. 2:25):
„Maar hetgeen gij hebt, houdt dat, totdat Ik zal
komen", d.i. „zij moeten vasthouden, wat zij hebben,
d.i. het zuivere en volle Evangelie, met zijn eischen
van waarheid en heiligheid, en het geloof daarin, en
het leven daarnaar". (Prof. Greijdanus in de K.V.).

Hier ondermijnt immers de redactie zelf de basis,
van welke uit alleen de strijd tegen de ontkerstening
van de Chr. scholen kan worden gevoerd, n.l. de be-
lijdenis.

Aanstands bracht ik mijn bezwaren tegen dit stand-
punt ter kennis van de redactie, met het verzoek deze
publiek te willen bespreken. Omdat ik een particulier
antwoord ontving en tot heden, 4 Juni, niet voldaan
werd aan mijn verzoek van 27 Mei om dan mijn schrij-
ven als een ingezonden te willen plaatsen, moge het
hier met een kleine correctie volgen.

Kampen, 14 Mei 1947.

Geachte Redactie,

In verband met Uw artikel „Geloof of beginsel" in
het nummer van Zaterdag 10 Mei j.l. zou ik het zeer
op prijs stellen een nadere bespreking en beantwoor-
ding van de volgende vragen in Uw blad gepubliceerd
te zien:

a. Moet uit Uw betoog niet worden afgeleid, dat het
onmogelijk is, althans onjuist, een school te stellen
op de grondslag der Drie Formulieren van Eenigheid?

b. Zoo ja, hoe zal het dan ooit mogelijk zijn onze
scholen te vrijwaren voor dwaalleeringen, als die van
het Barthianisme?

c. Is Uw interpretatie van den grondslag der Vrije
Universiteit wel juist, gezien de formuleering: „staat

van Assisi, die voor de vischjes preekte! Bedoeld zijn
de sterren van een filmstudio, die even den arbeid
hebben onderbroken om te luisteren naar „het evan-
gelie". De Reverend is met zorg gekozen en aange-
past, gefilm-lind zou ik bijna zeggen. Zwarte pak en
achterstevoren-boord thuisgelaten. 'n Charmante man.
Charlie-Chaplin-snor. Kon zoo van het witte doek ge-
stapt zijn.

De krantenjongen van het C. S. zou vragen: „Lach,
Mijnheer? Ici Paris?"

De sterren luisteren met aandacht op het oog-
blik waarop de fotograaf knipte. Ze zijn gewend ge-
fotografeerd te worden. In het centrum luistert een
beroemde vrouwelijke ster (er zijn mannelijke en
vrouwelijke sterren, maar dat verschil valt bij de
nieuwe spelling weg) met groote aandacht. Een type
van Van Meegeren's schilderijen. Dus óók imitatie.
Een gezicht of ze zoo bereid is in een Maria Magda-
lena-film de hoofdrol te bezetten.

(Misschien iets voor de Alproch? Heeft met Ba-
bylonisch of Assyrisch niets te maken. Alproch is de
Algemeene Protestantisch-Christelijke Filmstichting
te Zeist).....

Zoo loopt de Kerk met „het Evangelie" te leuren.
Indien ook maar met het Evangelie!

Indien maar niet met een evangelie van-achterste-
voren!

De text bij deze schoone fotoserie vertelt, dat men
naar nieuwe methoden voor deze „evangelisatie" ge-
zocht heeft, omdat het in Engeland op zijn Billy-
Sunday's niet meer gaat. De Amerikaansche metho-
den zijn ook te duur. Men heeft daar berekend, dat
elke „saved soul" tweeduizend dollar kostte. En voor
een echte Maria Magdalena is dat blijkbaar te veel.....

Toen ben ik me eens gaan „bezinnen".

U weet, dat is modern.
Ik heb zoo gedacht: als die Engelsche dominees —
met of zonder achterste-voren-boord — nu eens het
Evangelie van voren naar achteren hadden geprekt
..... Genesis 1, 2, 3, van de schepping, den staat der
rechtheid, den zondeval in het Paradijs, over Golgotha
naar de stad met de paalen poorten zonder klatergoud
en zonder scenario's! Als ze er eens mee begonnen
bij de 10 pct., die nog naar de kerk en de catechisatie
komt? Als ze eens in Engeland leerden zijn doop te
verstaan?

Twee duizend dollar.....!
Als ze het de catechisatiejongens en -meisjes weer
eens leerden, niet van die algemeene en niet van die
absolute belofte à la Ridderbos, maar van die on-
wankelbare en trouwe heilsbelofte des HEEREN?

Niet op z'n Billy Sunday's en niet op z'n „slag-om-
Engelands", maar Paulinisch: Gij zijt duur gekocht,
zoo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw ziel,
welke Godes zijn".

En: „Wéét, dat gij niet door vergankelijke dingen,
zilver of goud, verlost zijt uit uwen ijdel wandel,
maar door het dierbaar bloed van Christus als van
een heilig, onschuldig en onbevlekt Lam".
D. E. C.

op den grondslag der Geref. beginselen en erkent
mitsdien als grondslag voor het Onderwijs in de
Godgeleerdheid de drie Formulieren van eenigheid,
en gezien de heldere uiteenzetting hiervan gegeven
door Prof. Rutgers in 1899?

d. Is het door U gestelde dilemma „tusschen die
beide uitersten: binding aan de Kerk of binding al-
leen aan het persoonlijk geloof" als dilemma wel aan-
vaardbaar? Aanvaardt U, dat men iemand zou kunnen
binden aan het persoonlijk geloof, zonder dat hij daar-
bij gebonden is aan hetgeen hij — als waar geloovige
— belijdt in gemeenschap met de Kerk van Christus
van alle eeuwen, nader omschreven in de Drie For-
mulieren van Eenigheid? Of wordt mischien onder
„persoonlijk" geloof verstaan individualistisch geloof,
dat indruischt tegen het kerkvergaderend werk van
Christus?

e. Is binding aan de belijdenis inderdaad binding
aan de Kerk in dien zin, dat de Kerk zeggenschap
krijgt over de wetenschap? Is het niet de dwaling
van de Gen. Synode der Ned. Herv. Kerk, dat zij haar
machtsapparaat in dienst stelt van haar wenschen ten
aanzien van de practijk, in plaats van haar leden te
leeren op alle terreinen te leven in gehoorzaamheid
aan het Woord van God en dus in overeenstemming
met de belijdenis? Spreekt het niet vanzelf, dat de
geloovige altijd, en dus ook in wetenschapsbeoefening,
begeert te leven naar de belijdenis, die hij als lid van
de Kerk van Christus aanvaardt als in overeenstem-
ming met het Woord van God?

f. Is het derhalve niet onmogelijk een „binding aan
de beginselen, gegrond op Gods woord" te aanvaar-
den (gelijk U wilt in onderscheiding van een binding
aan de Kerk) zonder dat men door deze aanvaarding
zelf zich gebonden zou weten aan de belijdenis? Wat
is dat: „wel luisteren naar de Kerk, niet gebonden
door de Kerk"? Zal ik niet als belijdend lid der Kerk
overal en altijd haar belijdenis als de mijne doen gel-
den, en dus niet slechts luisteren, maar mee-spreken